

визначатиме рівні умови створення ринку праці та пріоритетні можливості вітчизняного підприємництва, капіталу, засобів виробництва через узгодження політики податків, цін та інше. Соціальне партнерство, яке ґрунтуватиметься на відповідній законодавчій базі, чітко визначених принципах збалансованості інтересів усіх суб'єктів партнерства, значно сприятиме економічному розвитку держави, досягненню соціальної злагоди у суспільстві. А отже, роль держави визначається як першочергова в якісній генезі опанування засад і принципів соціального партнерства в галузі професійної освіти, оскільки основою суспільства процвітаючої держави є культурні та професійно освічені люди.

Література

1. Социальное партнерство: Слов. – справ. / Акад. труда и социал. отношений; Байдаченко П.Г. и др. М.: Экономика, 1999. – 235 с.
2. Жуков В.І. Соціальне партнерство в Україні: [навч. посіб.]. – К.: [Укр. акад. держ. упр. при Президентові України], 2000. – 198 с.
3. Задорожний Г.В. Соціальне партнерство – реальний шлях до відкритого суспільства. – Х.: ХШБМ, 2000. – 192 с.
4. Щербак О. Професійно-технічна освіта України на шляху до соціального партнерства // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2008. – № 1. – С. 148–156.
5. Ионов А.А. Социальное партнерство как социокультурный феномен. – М.: Макс-Пресс, 2002. – 77 с.
6. ИONOBA O.Б. Социальные технологии партнерства // Вестн. Моск. ун-та. Серия 18: Социология и политология. – М., 2000. – №4. – С. 108–114.
7. Коршунова Т. Социальное партнерство: новые подходы // Человек и труд. – М., 2002. – № 6. – С. 58–66.
8. Маслова Т.Ф. Социальное партнерство как тип общественных отношений // Современное гуманитарное знание о проблемах социального развития. – Ставрополь, 2004. – С. 189–191.
9. Рыбина А.А. Социальное партнерство субъектов образовательного пространства с представителями различных сфер экономики и общественной жизни как важнейшее условие педагогики учащейся молодежи к социально-профессиональному самоопределению. – Чехов, 2003. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://labourmarket.ru/conf/ reports.php>.
10. Муравьева А.А. Профессиональное образование и обучение в странах Западной Европы: сфера деятельности социальных партнеров // Труд за рубежом. – М. – 2000. – № 4. – С. 117–133.
11. Олейникова О.Н. Социальное партнерство в сфере профессионального образования в Нидерландах // Сред. проф. образование. – 2000. – № 6. – С. 52–55.
12. Федотова Г.А. Социальное партнерство в профобразовании ФРГ // Проф. образование. – 2000. – № 6. – С. 9–11.
13. Хатчинсон Г. Партнерство как метод управления: [Упр. образованием на местах в Великобритании] // Упр. шк.: Новое прил. к газ. "Первое сентября" для дир. и администраторов школ. – 1996. – №1. – С. 8.
14. Закон України "Про об'єднання громадян" // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1992, № 34, ст. 504.
15. Закон України "Про державну службу" // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1993, № 52, ст. 490.
16. Закон України "Про вищу освіту" // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2002, № 20, ст. 134.

Анотація. В статті проаналізовані основні задачі соціального партнерства в системі професійного освіти, їх напрямки та види, а також подані можливі моделі такого партнерства із зарубіжного досвіду.

Ключові слова: державна політика, освіта, професійна освіта, ринок праці, соціальне партнерство, співпраця.

Summary. In this article are analyzed the main tasks of social partnership in the system of professional education, its tendencies and types, and also are brought upon possible models of such partnership from foreign practice.

Key words: state politics, education, professional education, labor market, social partnership, cooperation.

УДК 378.81.004

Орлова Н.В.

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ФОРМУВАННІ ФАХІВЦЯ ЯК КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОЇ ТА МОБІЛЬНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Анотація. У статті аналізуються окремі аспекти поняття "педагогічні технології" та особливості проектування технологій навчання іноземних мов у професійній освіті, зокрема, психологічних спеціальностей.

Ключові слова: педагогічні технології, іноземна мова за професійним спрямуванням.

У державній програмі "Освіта" ("Україна XXI століття") вказано, що основним завданням є виведення освіти України на рівень розвинутих країн. Для реалізації цього завдання й передбачається здійснення докорінного реформування концептуальних, структурних і організаційних засад освітньої системи. А це вимагає підготовки нового покоління, здатного до роботи в умовах інформаційного суспільства; створення, апробації та відбору ефективних навчальних технологій, широке використання нових інформаційних технологій, забезпечення органічної інтеграції освіти і науки; більш повне і ефективно використання наукового потенціалу вищих навчальних закладів та інше.

Таким чином, сучасні соціальні умови підвищують вимоги до професійного рівня спеціаліста, націлюють на формування особистості ініціативної, самостійної, наділеної творчим мисленням. Гостро постає проблема розвитку творчих здібностей особистості, творчої уяви, інтуїтивного мислення, оригінальних способів дій, відходу від шаблонів та багато іншого.

Вища освіта зараз розглядається як обов'язковий етап розвитку людини. Через освіту та завдяки освіті людина підвищує свою конкурентоспроможність. Тому винятково важливим завданням, що стоїть перед освітянами, є вироблення у людини уміння орієнтуватися у світі ідей, понять, концепцій, фактів – усього, що охоплюється поняттям “знання”. Тобто необхідно сформуванню у людини культуру як здатність відбору потрібного знання та методики його пошуку та використання у власній професійній діяльності й у житті в цілому. Іншими словами, головним у освітньому процесі, особливо, у вищій школі, стає формування культурних потреб і творчих здібностей щодо власних знань, а не, звичне до сих пір, запам'ятовування чужих.

Одним з важливих моментів є створення педагогічних умов активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів та продуктивної реалізації технологій здійснення процесу здобуття освіти. Це в свою чергу передбачає розробку варіативних методичних систем навчання, що охоплюють побудову й технології забезпечення мотивації учіння, добір змісту, методів, прийомів, організаційних форм раціонального поєднання викладання педагога й самонавчання студента, підготовку систем диференційованих, професійно значущих для майбутнього спеціаліста вправ, визначення орієнтирів навчально-пізнавальної діяльності.

У формуванні особистості одним із потужних засобів визнане вивчення іноземної мови. До того ж, сам процес оволодіння іноземними мовами сприяє реалізації основного завдання сучасної вищої школи – підготовці кваліфікованого, гнучкого, конкурентоспроможного фахівця. Система навчання іноземних мов не як мовної спеціальності, а як мови професійного спрямування може створити умови, що сприятимуть становленню готовності студента до саморозвитку та творчості через набуття ним лінгвістичної, комунікативної та соціокультурної компетенції.

Як свідчать літературні та наукові джерела та дослідження, на сучасному етапі все більше науковців й викладачів-практиків застосовують технології, а не методики навчання іноземної мови. Це пов'язане не лише з тим, що поняття “технологія” відображає не просто передавання інформації, а процес навчання. За визначенням американського дослідника Джона К. Галбрайта, освітня технологія – це “систематично організований навчальний процес, спланований таким чином, щоб застосувати знання, які ми отримуємо в процесі навчання, на практиці в передбачуваний, ефективний спосіб для досягнення специфічних навчальних цілей” [5, 7].

Що стосується українських науковців, які займаються проблематикою переходу в практиці вищої освіти до педагогічних (освітніх) технологій, варто назвати Безпалько В. П., Сисоєву С. О., Коротяєва Б., Устенка О., Гришина Е. та інших. Так, Сисоєва С.О. звертає увагу на впровадження та використання освітніх технологій у неперервній професійній освіті, тому що це дасть поштовх у особистісному та професійному розвитку та саморозвитку людини, її конкурентоспроможності, адаптаційної гнучкості та соціальній і професійній мобільності. Як раз таких якостей, що відповідають вимогам сучасності, зокрема, вимогам світового співтовариства [3, 46].

Для впровадження подібних технологій необхідно, по-перше, забезпечити мотиваційну базу студентів до реалізації технологій навчання, по-друге, удосконалення змісту навчального матеріалу, тобто його структурування у відповідності до обраних методів педагогічного стимулювання, як то евристична бесіда, диспут, мозковий штурм, дидактична гра, постановка проблемної задачі, оціночні судження, педагогічна оцінка, аналіз життєвих ситуацій тощо.

Що ж стосується форм роботи на заняттях, то професором Брофі Д., представником Мічиганського університету, пропонуються наступні критерії :Відповідність змісту навчального матеріалу навчальній меті. Рівень складності має бути оптимально підібраним для того, щоб зацікавити студентів у подальшому навчанні, а не відвернути їх від продовження навчання. Вірогідність виконання видів діяльності у межах вимог, згідно з якими доводиться працювати. Ефективність, згідно якої результати мають відповідати зусиллям докладеним як з боку викладача так і з боку студентів.

Серед інших критеріїв рекомендується враховувати наступні:Орієнтація видів навчальної діяльності на інтереси студентів. У нашому випадку, інтереси студентів психологічних факультетів. Творчий характер навчальної діяльності (як письмових робіт, зокрема, написання творів, есе, нарисів, так і усних доповідей, презентацій тощо).Орієнтація на розвиток критичного або творчого мислення студентів, їх здатності до розв'язання проблем та прийняття рішень. Зосередженість видів навчальної діяльності на втіленні важливих ідей (у контексті викладання англійської мови студентам психологічних факультетів необхідно звертати увагу на виокремлення нових галузей як прикладної психології, так і суто теоретичних спрямувань з притаманною кожній термінологічно – понятійній системі).Вплив видів навчальної діяльності на мотивацію студентів відповідно до цілей, поставлених навчальним планом. Орієнтація ретельно підібраних видів навчальної діяльності на реальні ситуації та зв'язок з поточними подіями [4 , 42].

Ураховуючи сучасні підходи до функціонування освітнього середовища, важливо наголосити на особливостях проектування технологій навчання іноземних мов у професійній освіті, до яких відносять і запровадження диференціації студентів за рівнем володіння англійською мовою, ініціювання науково-дослідної та поза аудиторної роботи студентів, проведення перевірок засвоєння матеріалу, постійний обмін досвідом з колегами, працюють над впровадженням нових технологій навчання як у вітчизняних так і у зарубіжних вузах.

У процесі навчання іноземних мов, як відомо, застосовуються аудіювання, говоріння, письмо та читання, як основні види діяльності. Вони є взаємозалежними, тому неможливо вести розмову про використання або надання переваги одному з них. До того ж, у процесі навчання необхідно застосовувати у комплексі і пізнавальні стратегії і методи розвитку творчого мислення та методи розвитку навичок спілкування. Для цього необхідно забезпечити навчальний процес тими видами діяльності, що сприяють максимальному комунікативному використанню мови, підвищують рівень комунікативної компетенції.

Адже, у наш час комунікативна компетенція виступає як одна з найбільш важливих професійно значущих характеристик, а її розвиток – як першочергове завдання вищої професійної освіти.

Зрозуміло, що формування комунікативної компетенції у студентів психологічних факультетів передбачає не тільки оволодіння іноземною мовою як засобом спілкування та самоосвіти, але й дає їм можливість після закінчення вищого навчального закладу здійснювати певні функції у професійно-трудовій та соціально-культурній сферах спілкування.

Ще раз згадуючи про нові вимоги до компетентності випускника вищого навчального закладу, необхідно наголосити на трьох сферах особистості, які мають бути в її основі. До них відносяться потребісно-мотиваційна, операційно-технічна сфери та сфера самосвідомості. Каткова Т.І. відмічає, що ці три компоненти є взаємозалежними. Відсутність першої перетворює діяльність на хаотичне накопичення окремих дій без чіткої та усвідомленої мети. Без третьої частини діяльність перетворюється на випадкову нерегульовану сукупність дій, коли втрачається мета діяльності та уявлення студентів про її досягнення. Тому одним з найважливіших завдань освіти є навчити студентів будувати свою діяльність як повноцінну, розумну, в якій всі три сфери особистості усвідомлені, збалансовані, достатньо розгорнуті та повністю здійснювані.

Що ж до видів діяльності, які сприятимуть цим процесам, науковець і дослідниця цих питань у сучасній педагогіці Пасинкова І.В. вважає їх наступними: Встановлення і підтримання стосунків і обговорення тем загального інтересу за допомогою обміну інформацією, ідеями, думками, досвідом тощо. Участь у вирішенні проблем, прийнятті рішень, узгодженні спільних дій, спілкуванні з метою придбання речей, користування інформаційними службами. Отримання інформації методом її пошуку в усному або письмовому тексті з метою подальшого використання. Інформування в усній чи письмовій формі, наприклад, виступаючи з доповіддю, або підготовка письмового повідомлення, інструкції. Прослуховування, прочитання або переклад оповідання, фільму, пісні, тематичного монологу або дискусії та висловлення особистого ставлення до сприйнятого. Творче використання мови шляхом спроб написати або усно створити оповідання, презентацію тощо [2, 62].

У студентів має бути сформоване почуття відповідальності як у майбутнього фахівця за результати власного навчання, за власні навчальні дії, зокрема, уміння контролювати своє навчання. За умов її сформованості, структурні компоненти процесу пізнання (мета навчання, мотивація, планування методів, засобів і форм навчання) набувають особистісного значення, стають актуальними для майбутнього спеціаліста та зумовлюють його активну пізнавальну діяльність як під час аудиторного навчання, так і в процесі самостійної роботи, що має особливе значення, а також сприяють позитивному ставленню до освітнього процесу взагалі. Адже, сформованість у майбутнього фахівця позитивного ставлення до навчання, навичок застосування оптимальних навчальних стратегій розкривається у способі навчання студента та у його здатності до перенесення набутих знань, умінь та навичок із навчального контексту в інші життєві та професійні ситуації.

Так, орієнтація на людину і загальнолюдські цінності, демократизація освіти – це основи, на яких має базуватися сучасна освіта. Система навчання іноземних мов розглядається як процес створення умов, за яких студенти мають можливість реалізації своїх особистих потреб, здібностей і можливостей через оволодіння іноземною мовою. Таким чином, до змісту занять включаються теми, ситуації, проблеми, у межах яких формуються навички іншомовного спілкування у майбутній практичній діяльності. На всіх рівнях навчання використовується автентичний (оригінальний) матеріал різного ступеня складності, оскільки, саме через автентичні тексти, що відображають особливості мови професійного спілкування, з'являється можливість формування у студентів як комунікативної, так і фахової компетенції. Але, як

свідчить досвід, відсутність зацікавленості негативним чином впливає на процес навчання. У студентів формується зверхність, виникає нудьга, закріплюється байдужість до навчання. За умови ж інтересу до вивчення іноземних мов, студенти працюють з величезним бажанням та почувають себе комфортно під час навчання. Тому одним із чинників формування навчальної мотивації є вчасне й відповідне формулювання мети викладання іноземної мови професійного спілкування, завдань вивчення, цілей навчальної діяльності, а також знань й умінь, на досягнення яких мають спрямувати свою діяльність студенти.

Література

1. Пасинкова І.В. Особливості проектування технологій навчання іноземній мові // Наукові записки. Серія: Педагогіка і психологія, №18, 2006 р. – Вінниця. – 59-63.
2. Пасинкова І.В. Формування мовної компетенції в системі міжособистісного і міжкультурного спілкування студентів // "Наука і освіта'2001": Матеріали IV Міжнародної конференції. – Дніпропетровськ : Наука і освіта'2001. – Т. 8. – 61-63.
3. Сисоєва С.О. Творчий розвиток особистості в процесі неперервної професійної освіти // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Зб. наук. пр./ За ред. І.А.Зязюна та Н.Г. Ничкало.- У двох частинах. – Ч.1. – К., 2001. – С. 45-53.
4. Brophy, J.E. Motivating Students to learn. – New York: Mc Groaw –Hill, 1998. – 277р.
5. Seattler Paul The Evolution of American Educational Technology. – Englewood, Col.: Libraries unlim, 1990. – 570р.

Анотація. В статті аналізуються окремі аспекти поняття "педагогічні технології" і особливості проектування технологій навчання іноземними мовами в професійній освіті, зокрема, психологічних спеціальностей.

Ключові слова: педагогічні технології, іноземна мова професійного призначення.

Summary. The article presents an analysis on some aspects of the concept of "pedagogical technologies" and peculiarities of their application in the language-learning courses of specific/professional purposes, in particular, for psychology students.

Key words: pedagogical /educational technologies, foreign language for professional purposes.

УДК 378.147:007

Погрібна О. О.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ХОДІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ "ТЕОРІЯ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ"

Анотація. У статті розглянуто проблеми організації самостійної роботи студентів у ході вивчення курсу "Теорія масової комунікації". Проаналізовано педагогічні умови, які впливають на ефективність СРС і визначають основні завдання викладача в організації діяльності студентів (планування, керівництво, контроль).

Ключові слова: самостійна робота студента, модульно-рейтингова система навчання, планування, керівництво, контроль, рівень самостійності.

Реформування системи вищої освіти і входження України до європейського освітнього простору через Болонський процес ставить перед вищими навчальними закладами завдання готувати конкурентоспроможних фахівців, підвищувати загальноосвітню, фахову, комунікативну компетенцію майбутніх спеціалістів, здатних до самоосвіти і самовдосконалення. Сьогодні активно триває пошук шляхів поліпшення навчально-виховного процесу, розробка нових форм спілкування викладачів і студентів, формування в останніх досвіду самостійної пізнавальної діяльності.

Очевидно, що студент, який не вміє самостійно здобувати нові знання і не здатний до самоорганізації, не розвине в собі ці якості під час роботи видавцем, редактором, журналістом чи піарником, а відтак – не зможе належним чином виконувати обов'язки професійного комуніканта. Названі професії належать до сфери масової комунікації, тобто організованого процесу спілкування, що передбачає підготовку до нього і вимагає умінь визначати мету і мотиви своєї діяльності та нести відповідальність за виконану роботу. У зв'язку з цим особливого значення набуває організація самостійної роботи студентів (СРС) у ході вивчення на першому курсі фундаментальної дисципліни "Теорія масової комунікації".

У науковій літературі представлено значну кількість праць, у яких розкрито сутність самостійної роботи, її види, форми, дидактичні принципи, визначено роль і функції у загальній системі підготовки майбутніх фахівців (див. розвідки класиків педагогіки Я. А. Коменського, Ж. Ж. Руссо, А. С. Макаренка, К. Д. Ушинського, В. О. Сухомлинського та ін., а також студії А. М. Алексюка, С. І. Архангельського, Ю. К. Бабанського, В. П. Беспалька, В. А. Козакова, О. Г. Мороза, П. І. Підкасистого, М. М. Солдатенка, А. І. Кузьмінського, Л. М. Журавської, І. А. Зязюна, Т. М. Лободи, Д. Д. Тетеріної та ін.). Крім того, питання організації СРС є важливою проблемою психологічної науки (див. праці А. В. Петровського, Г. С. Костюка, О. М. Леонтьєва та ін.). Проблеми підвищення ефективності навчання студентів освітньої галузі 0303 "журналістика та інформація" шляхом упровадження нових форм самостійної роботи присвячено роботи В. В. Різуна, К. С. Шендеровського та ін.

Актуальність подальшого наукового дослідження зумовлена постійним пошуком шляхів удосконалення процесу організації самостійної роботи студентів у зв'язку з переходом вищої школи від